

Jimmy Lovgren er betinget optimist på vegne av sønnen Jim Junior. De håper familien får glede av frihandel med EU, hvor norske fiskerier henter det meste av sine eksportinntekter.

Bananer, biff og blåmuggost har vært brukt som våpen i krigene mellom USA og Europa. I morgen starter forhandlingene om fred og frihandelsavtale opp igjen. Fisker Jimmy Lovgren i New Jersey vil ha en bit av den europeiske fiskekaken. Det kan bety trøbbel for Norge.

Krig, fred og frihandel

Konfliktene

- ▶ **Banankrigen:** I tråd med Lomé-konvensjonen og Bananprotokollen av 1993 ble bananimport fra EU-landenes gamle kolonier gitt tollfrihet og garanterte kvoter. Dette kunne ikke amerikansk eid bananindustri bøy seg for. Chiquita-medeleer Carl H. Lindner jr. bidro med penger og privatfly til valgkamper i begge politiske leire i USA. Noen år senere, i 1999, påla daværende president Bill Clinton importtoll på europeiske varer som fransk konjakk, dansk flesk og skotsk kassjmir. Samme år klaget USA og andre land saken inn for Verdens handelsorganisasjon (WTO). Få timer senere donerte Lindner 500.000 dollar til Demokratene. Partene ble enige i 2001.
- ▶ **Biffkrigen:** På 1990-tallet ble import av kjøtt fra USA til EU svært begrenset på grunn av amerikanernes hormonbehandling av dyrene. USA svarte med å legge skyhøy toll på europeiske luksusvarer som Roquefort-ost, mineralvann, trøfler og sennep. Franskmann skjøt tilbake med avgift på Coca-Cola, og boikottet og angrep - med motorsag - på McDonald's. I 1998 konkluderte WTO med at farene ved hormonbehandling ikke var vitenskapelig bevisst. Men ingen av partene ville gi seg. På vei ut av Det hvite hus i 2009, økte George W. Bush tollene på Frankrikes stolte Roquefort-ost til 300 prosent. Partene kom til en slags enighet, hvor EU økte kvotene for hormonfritt kjøtt fra USA, mot at USA kuttet tollene på luksusvarene.
- ▶ **Stållkrigen:** I 2002 innførte USA toll på stålimport for å verne egen stålproduksjon. Saken endte opp i Verdens handelsorganisasjon (WTO), som mente tollene var ulovlig.
- ▶ **Flykrigen:** De to erkefiendene Boeing og Airbus har lenge beskyldt hverandres myndigheter for forfordeling, blant annet når det gjelder finansiering, subsidiering og tildeling av offentlige anbud.

Kilder: EU-parlamentet, USTR, BBC, Washington Post

Handel mellom EU og USA

- ▶ I over 20 år har EU og USA mislyktes i å bli enige om frihandel. I 2013 lanserte Barack Obama Transatlantic Trade and Investment Partnership (TTIP).
- ▶ Den åttende forhandlingsrunden om TTIP starter i Brussel i morgen.
- ▶ 33 prosent av verdens varehandel og 42 prosent av tjenesteleveranser foregår mellom USA og EU.
- ▶ Over halvparten av handelen er tollfri.
- ▶ Gjennomsnittlig toll på varer er under 4 prosent, men skjuler store variasjoner:
- ▶ En del råvarer er ilagt toll på 1-3 prosent, mens USA har 350 prosent toll på råttbakk.
- ▶ EUs bilimport fra USA er ilagt toll på 10 prosent, mens USA bare har 2,5 prosent toll på europeiske biler.

Kilder: EU-kommisjonen og Det internasjonale pengefondet

tekst Carl Alfred Dahl
foto Ingar Starfjell

Jersey Shore/Washington DC/Oslo

Sjøen ligger blikkstilte utenfor det kooperative fiskemottaket i Point Pleasant, en drøy times kjøretur sørover fra New York City. Luften er kald og frisk. Abnorme måker stabber rundt i solskinnet på sementbrygga. Noen fiskere lapper garn. Jimmy Lovgren og sønnen Jim Junior reparerer en tykk stålwire som de bruker til bunnfiske.

- Det har aldri vært lett å få arbeid her, og det har ikke akkurat blitt enklere. For 20-30 år siden fikk vi mye akkar, hyse og torsk, og det fikk vi godt betalt for. Hvitving og hummer var stort. Men de dagene er over, sier Lovgren senior.

- Overfiske?
- Ja, tidligere ble havbunnen her utrensket av store, utenlandske skip. Men de senere årene er det global oppvarming som har vært problemet for de ulike artene, hevder han og tripper sjødyktig ned i

tråleren Shadowfax. Budskapet fra fiskerne er som hentet ut fra sangtekstene til områdetets store dikter, Bruce Springsteen. Gårsdagens trygghet er blitt morgendagens usikkerhet. Livet er hardt, men man vil leve det likevel.

Trippel smell for Norge
Dekket på tråleren hans er ryddet og klart til et par døgn ute på Atlanterhavet. I stadig mer utfordrende tider, setter familien Lovgren nå sin lit til at president Barack Obama lykkes med planen om frihandelsavtale med EU, kalt TTIP (se faktaboks). Men på østsiden av Atlanteren kan Lovgrens norske kolleger gå på en trippel smell:

- Norsk sjømat kan miste fordelene den i dag har i EU, bransjens suverent viktigste marked.
- Europeisk sjømat kan, i motsetning til norsk, få tollfrihet i USA.
- EU og USA kan vri mer av sin samlede

Seniorforsker Hege Medin ved Norsk Utenrikspolitisk Institutt (NUPI).

handel mot hverandre, på bekostning av andre land.

- Hvis avtalen kan åpne opp markeder, vil det komme veldig godt med. Frihandel kan neppe skade oss på importsiden, ettersom det meste av sjømaten vi spiser allerede er importert. Takk til myndighetene våre for det, sier Lovgren sarkastisk.

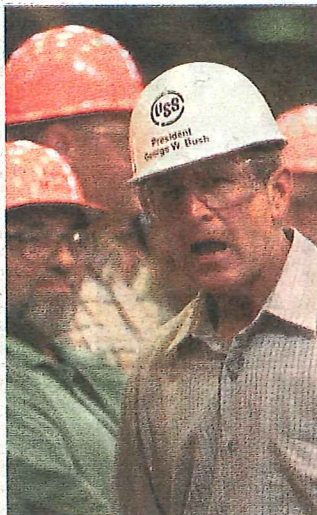

Geir Ove Ystmark, leder i Fiskeri- og havbruksnæringens landsforening. FOTO: AUDUN BRAASTAD/NTB SCANPIX

Enighet med Canada
Hege Medin ved Norsk Utenrikspolitisk Institutt (NUPI) har forsket på konsekvensene for Norge av en amerikansk-europeisk frihandelsavtale. Enkelte norske bransjer kan rammes av tøffere konkurranse. Hardest vil det gå utover sjømat. - Når andre land inngår handelsavtaler, kan handelen vris mot disse landene, og

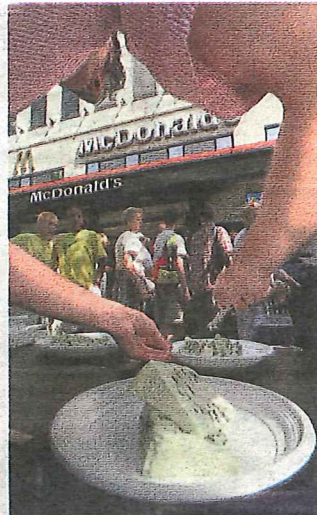
Banankrigen raste mellom EU og USA i åtte år. FOTO: AMY SANCETTA, AP/NTB SCANPIX

Daværende president George W. Bush innførte i 2002 30 prosent importtoll på stål for å beskytte stålverk som dette i Pennsylvania. FOTO: RICK WILKING, REUTERS/NTB SCANPIX

Franske bønder dumpet tomater og epler på McDonalds som svar på USAs skyhøye toll på fransk mat. FOTO: CLAUDE PARIS, AP/NTB SCANPIX

Franske aktivister serverte Roquefort utenfor McDonalds i Paris i 1999. Både restauranten og osten ble ofre for biffkrigen. FOTO: MAL LANGSDON, REUTERS/NTB SCANPIX

◀ vekk fra land som ikke er del av avtalen. Dette kan gjelde både i USA og EU. Norge har en del fordeler i EU-markedet som vi vil miste. I tillegg vil både EU og USA få bedre tilgang i hverandres markeder enn det Norge får, forteller Medin.

Hun legger til at EU-markedet allerede er i ferd med å bli tøffere for norsk sjømat, etter at EU nylig fremforhandlet en frihandelsavtale med Canada. Norge står på sidelinjen, noe Geir Ove Ystmark, leder i Fiskeri- og havbruksnæringens landsforening, er lite fornøyd med.

– Kombinasjonen av alle EUs frihandelsavtaler kan føre til at Norge får dårligere markedsadgang enn våre konkurrenter. Derfor må Norge få på plass en frihandelsavtale med EU, og hektes på avtaler som TTIP, sier Ystmark.

Etter et halvår med lite fremgang, møtes forhandlerne fra USA og EU igjen i morgen. Da fortsetter de forsøket på å bygge ned tollmurer og fjerne andre handelshindringer mellom stormaktene. For eksempel er målet å samkjøre regler og byråkrati.

– Den største gevinsten er ventet å komme fra at man fjerner såkalte ikke-

Norsk fisk og sjømat

- ▶ Fisk og sjømat er, etter olje og gass, Norges suverent viktigste eksportvare.
- ▶ 62 prosent av norsk sjømateksport gikk i fjor til EU.
- ▶ Verdien av dette var 42,5 milliarder kroner, nær en dobling siden 2008.
- ▶ 20 prosent av EUs sjømatimport er norsk.
- ▶ Amerikanerne importerte norsk sjømat verdt 2,5 milliarder kroner.

Kilder: Statistisk sentralbyrå, Norsk Sjømatråd og Nærings- og fiskeridepartementet

tollmessige barrierer. Det er vanskelig å tallfeste hvor stor gevinst, men de har en større dempende effekt på handelen enn tollsatsene, sier Medin.

Kontroverser på matfatet

Men samkjøring av regler vil i mange tilfeller være svært kontroversielt. Europes krav til matsikkerhet, genmodifisere-

ring, hormonbehandling og dyrevelferd er på flere områder langt strengere enn amerikanernes. Amerikanerne på sin side, er svært restriktive når det gjelder såkalt «mikrobakteriell forurensning», som blant annet brukes i produksjonen av enkelte typer ost i Europa.

EU-ledelsen i Brussel har forlengst begynt avdramatiseringen av dette.

– Både USA og EU har gjort det klart at TTIP ikke vil endre eksisterende regler for matsikkerhet. EU vil beholde sine restriksjoner for hormoner eller vekstfremmende midler for husdyrhold, akkurat som USA vil beholde sine regler for mikrobakteriell forurensning, skriver EU-kommisjonen i en rapport publisert i januar.

Kommisjonen avviser også at avtalen vil påvirke EUs regler for dyrevelferd eller dyrking av genmodifiserte planter, men nevner i rapporten ingenting om import av slik mat fra USA.

Amerikansk champagne

Samtidig har ikke USA det samme, strenge forholdet til å beskytte mat med et spesielt, geografisk opphav. I USA kan musserende vin fra Oregon selges som

Champagne, Kalamata-oliven kan være dyrket i California, mens ost fra Wisconsin kan bære navnet Parmesan. Prøv noe sånt i Europa, og du må regne med søksmål fra henholdsvis grekere, franskmenn og italienere.

– Slike barrierer vil være tema for forhandlingene. Men usikre anslag antyder at bare halvparten av disse barrierene er mulig å fjerne, sier Medin.

Hun mener det er grunn til bekymring for enkeltbransjer, men at det samlet sett for Norge ikke er like mye å frykte.

– Sett i et samfunnsøkonomisk perspektiv tyder våre beregninger på at det ikke gir store tap for Norge, men anslagene er usikre, sier hun.

I en rapport hun har skrevet sammen med NUPI-kollega Arne Melchior vises det til en internasjonal studie som anslår at en avtale mellom EU og USA kan skape økonomisk vekst på 0,08 til 0,19 prosent for tredjepartsland som Norge. Dette skyldes i hovedsak at nedbygging av ikke-tollmessige barrierer kan ha positive ringvirkninger for tredjepartsland som Norge. I tillegg kommer effektene av at EU og USA vil få sterkere økonomisk

LØVENSKIOLD-VÆKERØ AS er et ekspansivt og fremtidsrettet konsern med røtter helt tilbake til 1649. Virksomheten omfatter Løvenskiold Handel, Løvenskiold Eiendom og Løvenskiold Skog. MAXBO er en av de største og ledende aktørene i bo- og byggevaremarkedet i Norge. Franchisekjeden ble etablert i 1995 av Løvenskiold Handel AS og fremstår i dag som en av bransjens sterkeste kjedekonsepser og merkevarer og har totalt over 70 MAXBO byggevarerhus, 6 MAXBO Stormarkeder og 8 MAXBO Proff-anlegg over hele landet.

ER DU VÅR NYE

REGIONDIREKTØR?

UTVIKLING – KJEDEDRIFT – SALG – LEDELSE

Vi søker en operativ, engasjert og resultatorientert regiondirektør med resultatansvar for en portefølje av våre varehus. Du vil inngå i et team av regiondirektører som rapporterer til driftsdirektør MAXBO og inngår som en del av ledergruppen i kjeden. Har du lyst til å vokse med oss og vårt utviklingsorienterte konsept, så gå inn på maxbo.no og les mer om denne spennende stillingen.

Søknadsfrist: 18. februar 2015

Si din mening

– meld deg inn i Aftenposten Leserpanel

For å kunne utvikle en bedre avis, både på mobil, nettbrett, nett og papir, er det viktig for oss å ta utgangspunkt i det du og andre lesere mener om det vi gjør. Det være seg artikler, annonser eller tema vi setter fokus på. Du er en nøkkelperson vi ønsker tilbakemelding fra! Gjennom å besvare våre undersøkelser tjener du poeng som du kan veksle inn i blant annet gavekort, flaxlodd eller donasjon til velledige formål.

Les mer og registrer deg her:
leserpanel.aftenposten.no

Aftenposten

Nærings- og handelsminister Monica Mæland (H) var i forrige uke for første gang i USA, og møtte blant annet den republikanske kongressrepresentanten Erik Paulsen fra Minnesota. Paulsen, som sitter i en kongresskomité for handelsavtalen, tror landbruk, fiskeri og finans blir tøffe tema, men han er relativt optimistisk.

vekst. Men anslagene er usikre: En annen studie viser fall i norsk bruttonasjonalprodukt på 3,9 prosent.

Republikaner med norsk besøk
Den republikanske kongressmannen Erik Paulsen, som representerer Minnesotas tredje valgdistrikt, er «relativt optimistisk» når det gjelder frihandelsavtalens fremtid. Paulsen, som sitter i en tverrpolitisk kongresskomité som følger forhandlingene spesielt nøye, diskuterte nylig saken med Norges nærings- og handelsminister Monica Mæland (H).

– Presidenten understreket i sin tale til kongressen viktigheten av økt frihandel, sier Paulsen til Aftenposten.

–Hva tror du blir de vanskeligste sakene for USA?

–Det går begge veier, men jeg vet det er noen utfordrende temaer i landbruk, og det er alltid noen vinnere og tapere. Men vi må vise begge sider at fordelene med handel vil skape jobbvækst generelt, for begge økonomiene. Dette har vi også sett i stort sett alle andre avtalene vi har fremforhandlet, sier Paulsen.

Han nevner også fiskeri og finans som

«Det viktigste vi kan gjøre nå er å følge med og holde oss informert, slik at vi ikke kommer skjevt ut når vi skal komme til en konklusjon»

Monica Mæland (H), Norges nærings- og handelsminister

andre bransjer der amerikanerne håper å styrke sin posisjon.

Norges vanskelige valg
Mæland møtte også ledelsen i Obamas forhandlingsdelegasjon, for å få høre og bli hørt.

– Dette er viktig for oss, og nå går de i gang for fullt. Dette blir et arbeidsår for forhandlerne. Vår tilnærming er å holde

oss informert gjennom alle mulige kanaler. Dette møter vi forståelse for, både hos EU og USA, sier Mæland til Aftenposten etter møtet, som fant sted et kvartal vest for Det hvite hus i USAs hovedstad.

Hun benyttet sjansen til blant annet å spørre om hvilken tilgang tredjeparter som Norge kan få.

Mæland tviler på at det blir noen enighet i 2015, men:

– Ambisjonene er til stede. Og viljen også, sier hun.

Hvis EU og USA kommer til enighet, er et alternativ for Norge å prøve å få en tilsvarende avtale med USA, sier Medin. Men det kan koste det beskyttede, norske landbruket dyrt.

– Norge må forvente å gi noe tilbake. Vi har veldig høy toll på import av landbruksvarer. Vi er overbevist om at dette er noe USA vil kreve redusert. Dermed blir det en avveining om man skal beskytte landbruket eller få større åpning for fisk. Vi må forvente at man til en viss grad må velge, sier hun.

Nærings- og handelsminister Mæland mener det er for tidlig å konkludere, all den tid avtalen ikke er klar.

– Det viktigste vi kan gjøre nå er å følge med og holde oss informert, slik at vi ikke kommer skjevt ut når vi skal komme til en konklusjon. Da vil det være positive og negative effekter å ta hensyn til, som vi må avveie når den tid kommer, sier hun.

Fisk mot olje

Noen dager senere er far og sønn Lovgren i land igjen, med et par tonn flyndre og annen bunnfisk, til en samlet verdi rundt 10.000 dollar. Litt lav pris, men helt ok fangst, konkluderer Lovgren senior. Fangsten går stort sett til New York og til fabrikkforedling i Rhode Island.

– Dessverre er det slik at våre egne myndigheter vil legge oss ned og heller bore etter olje og gass der ute. Vi har klart å stanse dem så langt, selv om petroleumslobben i DC er sterk.

–Sønnen din sier han vil overta når du gir deg. Er du optimist på hans vegne?

– Ja, jeg er fortsatt det. Vi blir ikke rike, men det er heller ikke så viktig. På slutten av dagen har vi sørget for at folk har noe å spise, sier Lovgren før han kaster loss.

cad@ap.no

Arbeids- og velferdsdirektoratet NAV er Norges arbeids- og velferdsforvaltning med 19 000 medarbeidere. Vi leverer tjenester og stønader til 2,8 millioner mennesker. Gjennom vår innsats skal flere få mulighet til å være i arbeid, delta i samfunnet og være sikret inntekt. Vi ser etter deg med pågangsmot og engasjement, og som ønsker å gjøre en forskjell. Arbeids- og velferdsdirektoratet har ansvar for styring, ledelse og utvikling av Arbeids- og velferdsstaten, som utgjør den statlige delen av NAV. Direktoratet har et overordnet ansvar for at NAV når de mål og resultater som settes for arbeids- og velferdsstaten, og er underlagt Arbeids- og sosialdepartementet. Styringsstaben i direktoratet består av 60 engasjerte medarbeidere fordelt på 6 seksjoner, og du vil ha en ledergruppe på 5 mellomledere. For mer informasjon se www.nav.no

FOR ARBEIDS- OG VELFERDS DIREKTORATET BISTÅR VI MED Å REKRUTTERE

STYRINGS D I R E K T Ø R

STRATEGISK TOPPLEDERSTILLING – SENTRAL ROLLE I VIDEREUTVIKLINGEN AV NAV

NAV er en av Norges mest komplekse offentlige virksomheter med ulike styringsformer, nivåer og partnerskapsavtaler. Som styringsdirektør får du ansvar for virksomhetsstyring, koordinering og dialog med eierdepartement og de ulike delene av NAVs organisasjon. Sentrale arbeidsoppgaver vil være å videreutvikle helhetlig styring av virksomheten, gjennomføre overordnet plan- og budsjettprosess og utvikle og vedlikeholde NAVs virksomhetsstrategi.

Styringsdirektøren må forstå kompleksiteten og nivåene i styringsprosessene i organisasjonen. Stillingen krever høy grad av samhandling på tvers og evne til å bygge gode relasjoner. Den vi søker har solid ledererfaring og kunnskap om virksomhetsstyring i offentlig forvaltning. Du har erfaring fra strategisk ledelse, samt omstillings- og utviklingsarbeid.

For mer informasjon, eller for å søke stillingen, se www.experis.no. Ta gjerne kontakt med Experis Executive ved Dyveke Hamza, tlf: 46 94 07 50 eller Ann- Kristin Nyrønning, tlf: 92 08 53 97. Søknadsfrist: 8. februar.

Experis
ManpowerGroup